

Novealla

Ii mihkkege dáhpáhuvvan

(Novealla. Gunvor Ando Nygaard. Jorgalan sámegeilli: Heidi Guttorm Einarsen)

-Man gallii don leat cummán?? Jearai Márjá. Mun in vástidan. Ii songe vástidan go mun jerrin sus dan seammá. Márjá dáhtui jáddadit čuovgga, vai moai sáhtiime iskat mo dat lei. – Don han sáhtát jurddašit ahte mun lean gii nu eará, dajai son. Márjá jáddadii čuovggaid. Vuos dan mii lei beavddi alde, ja de dan mii lei dáhkis. Šattai áibbas seavdnjat. Dušše mánu čuovga čuovggai klássaliinniide.

Kommentert [H1]: Replihka/dialoga

-Fáhte mu dalle! Son boagustii. Mun geahččalin fáhtet su, muhto in lean seamma oahpis go son lei. Márjá lei háhppil dego buoidda ja gullui boagusteamen. Gávnnas dušše muitalii gosa lei čiehkádan. Álo go mun guossalin dahje gomihin juoidá, de son boagustii. Márjjás lei gávnnas dego golgi jogaš. Nu ealas. Ii oktage boagus nugo Márjá. Mu gávnnas lea earálágan. Eambbo seavdnjat dego vuovdi. Illá gulloge.

Kommentert [H2]: Replihka ja čálii dárkkuha lassin vel mo son dadjá replihka.

Kommentert [H3]: Bálddastahttin

Mun guhká bivden ovdalگو fáhtejin su gitta. Dollen su gitta. Dovden su čiččiid ja nuppi álás juolggi. –Cummes mu dalle! Dajai Márjá. Illá gal dusten muhto vuolidin oaivvi ja dovdan mo Márjjá baksamat ledje njuoskadat ja litná dego muorrjijt. Makkár buorre dovdu. Ii dovdu bistán guhká. Soaitá moadde sekunda.

Kommentert [H4]: Metafora

Kommentert [H5]: Bálddastahttin

Márjá njágai eret ja bijai čuovggai mii lei beavddi alde. Manai veaháš áigi ovdalگو čalmmiit hárvánedje čuvvii fas.

Márjá čuočču guovdu láhtti. Son boagustii. –Moai gal letne oba jalla. Dalle son divustii biktasiiddis ja gálgagođii vuovttaidis. Elektralaš fámut dahke ahte vuovttat eai bissun nugo

ČálliidLágádus

galge. Vigge beare loktanit. Dego buot fargga galggai bávkkihit. –Mo du mielas lei? Jearai son speadjala vuostá.

Kommentert [H6]: Metafora

Lei báhkka. Rahpen glása ja geahčadin násttiid ja mánu mat ledje idjailmmis. Lei nu jáhkkemeahttun. Mu ámadadju glásas lei measta jávkán. Dego mun ledjen jávkamin. –Mun goalun! Dajai Márjá. Mun giddejin glása ja jorggihin su guvlui. Son lei nu čáppat. Čalmmit áibbas čáhppadat ja njálbmi ruoksat. Son lei dego Madonna-govva. Mun livččen sáhttán gopmirdit su ovddas. Nu čáppat lei son.

Kommentert [H7]: Čilge lagabui čuoččuhusa.

–Mun jáhkán dat lea buoremus don vuolggát dál. Dajai Márjá. –Áhkku lea guossis ja mun ferten suinna maid háleštit. –Okei. Dadjen mun ja geahččalin leat dábálaš. –Moai oaidnaletne ihttín. –Amma boadát mu lusa?

In sáhttán geahččat su njuolgga čalmmiide. Vaikke ii lean mihkkege dáhpáhuvván. Moai leimme gal ovdal seavdnjadasas čiehkádaddan muhto ean goassege gal cummen. –Dieđusge, vástidii son. –Amma don muittát bileahtaid oastit? Jáhkka lei láhttái gahččan ja liinni in gávdnan. –Dat lea searjga alde. Bohkosii Márjá. Márjá buorrestii mu ovdal go mannen. Vehaš lihkaštii niera. –Oaidnaletne ihttín!

Kommentert [H8]: Mitala somájit ahte son lea gárvodeamen ja vuolgimin. Linnjaid gaska mii sáhttit “lohkat” ahte son lea gárvodeamen ja ráhkaneamen vuolgit.

Ruoktut váccedettiin, smihtten vaikke maid. Smihtten Márjjá birra. Man čáppat son lei, su guhkes, sevdnjes vuovttaid birra, rukses, litna njálmmi birra. Ja makkár rumaš! –Lei go Márjá cummen ovdal? In mun jáhke. Dan gal livččen diehtit. – Leimme Márjjáin ovttas dál. Buohkat dihte dan. Moai dánssuime fárrolaga kluppas, ja maŋŋá juogadeimme cola ja šukuláda. Márjá dajai ahte mun ledjen čeahpimus dánsut. Luohkkáfeastas moai maid dánssuime sallalagaid ja buohkat han dan oidne.

Buot lei buorre dasságo Thomas válddii su eret mus. In dieđe lei go son mieđuštan Márjjá ruoktut. Mun mannen njuolgga ruoktut ja in jearran Márjjás dan birra maidege šat maŋŋá.

Mus leat bileahtat lummas. Ferten iskat ahte dat leat doppe. Jurddašan Márjjá birra oppa áigge. Jurddašan ahte fargga beasan dovdat su baksamiid bealji vuostá go kinos áigu munnje juoidá savkalit. Jurddašan ahte fargga lea geasseluopmu ja ahte moai áigu sihkelastit

Kommentert [H9]: Geardduheapmi

Kommentert [H10]: Geardduheapmi

Kommentert [H11]: Gearddiheapmi

ČálliidLágádus

sáttogáddái ja veallát doppe beaivvi miehtá ja ahte mun áiggun su čielggi vuoidat...ja manjá áigo gálášit, nugo diibmá.

Telefovndna čuodjá. In astta vástidit, ferten čállit gárvvisin ovdalگو son bohtá. Ferten čállit dan birra mii dáhpáhuvai, vaikke li dáhpáhuvan mihkkege.

Kommentert [H12]: Geardduheapmi

PS: Lei Márjá gii ringii. Su jietna gullui dego loddii mii vizardii: Sorry, Britt... Muhto mun in sáhte kinoi dál. Thomas aitto ringii –na, jo, don áddet – don várra leat diehtán dán birra oppa áigge, itgo leat??

Kommentert [H13]: Muitalus ollá gelddoleamos oasi ja jorggihuvvo.

-Mun ádden. li mihkkege dáhpáhuvan.

Kommentert [H14]: Geardduheapmi ja fáhkka/rabas loahppa

- Dáhpáhus bistá sullii 1-2 beaivve. Dušše guokte olbmo oasálastet dáhpáhusas, Márjá ja muitaleaddji.
- Geahččanguovlu lea personála dannego mii vásihit dušše muitaleaddji jurdagiid ja mo son árvvoštallá ja dulko dáhpáhusaid noveallas. Mii eat goasse boađe diehtit maid Márjá smiehtá.
- Mii biddjot njuolga dáhpáhusii ja loahppa lea hirmástuhtti ja mii bovejuvvot ieža árvvoštallat loahpa, ja gávnnahtit mii duođaid geavai. Soaitá min ovdagáttut/vuordámušat leat ovdas ja danne eat riehta ádde sisdoalus?

ČállidLágádus

Muitalus

Geatki

-Áddjá, mital dal geatki birra, Niillas dajai muhtin beavvi. –Vai nuvt, don siđat gullat geatki birra. Muhto mitalan lean juo ovdal geatki birra, áddjá dajai.

-Na, mital go don nuorran báhčēt geatki, Niillas ja Márjjáš oktanaga dajaiga.

-Na, ledjen mun dalle ovccinuppelohká i jagi boaris, áddjá dajai. –Dálvi lei. Leimmet lullivuvddiin ealuin ja gođiin. Ollu muohta lei, muhto dimis lei ja seaknume lei velá. Eallu guođui hui bures, muhto návddit ledje olut ja sniellásat, ja juohke beavvi fertiimet ealu geahččat. Fertiimet ealu birra čuoigat jur juohke beavvi. Juohke luotta galggai čuovvut birra amas láhppot. Muhtun bohccot ville guhkás ealus eret. Ja dakkár ravddahiid fertii vuojehit ruoktot ealu lusa.

Soames beavvi ledjen guorrame dakkár ravda-bohcco. Luodda vulggii vuollegis dieváža badjel. Boazu lei guhton duos ja dás. Čieknalis suovnnjit ledje velá.

Muhto gea! Dievá duohken lei boazu njuiken bajás suovnnjis, ja hirbmadit lei obbasis ruohttan. Na, árvidin mun mii lei dáhpáhuvvan. Miestaga duohken ledje aitto geatkeluottat.

De mun dal juo ipmirdin ahte boazu lei geatkái gottáhallan. Gurren luottaid. Nuppi dievá duohken gávdnen runggu. Muhto oaivi lei eret.

-Vai nu! – Juo lei geargan čeabeha gaskat gáskit. Muhto easkka han dan lei bargan. Luottat eai lean velá galbmon. Árvidin ahte rievvár ii lean vel guhkás beassan oivviin. Muohtán lei ihkku. Vahca dagai linádaga, eai ge sabehat gullon gosa ge, go muohttagis johte. Doivon ahte gal mun dál beasan geatki gurrii.

Kommentert [H15]: Dát mitalus lea kronologalaččat huksejuvvon.

Kommentert [H16]: Prošeakta dahje čuolbma mii ferte čovdojuvot.

Kommentert [H17]: Oahpásmahttin. Áddjá mitala duogáža ja dan bokte mii sáhttit áddet mitalusa buorebut.

Kommentert [H18]: Dáhpáhus

Kommentert [H19]: Čuorvasat ealáskahttet mitalusa.

Kommentert [H20]: Dáhpáhus

Kommentert [H21]: Čilge maid son smiehtá ja mo son árvoštallá.

Kommentert [H22]: Dáhpáhus

Kommentert [H23]: Dáhpáhus (čujuha maŋos guvlui áiggis)

ČálliidLágádus

Ja dál mun in guorran jur luotta. Čuigen doares - beale. Geatki lei mannan vuostebiggii, ja danne bieggá bođii geatkki luhtte. Lei gal buorre, ahte geatki de ii sáhttán mus biekká oažžut.

Kommentert [H24]: Dáhpáhus

Mun čuigen riehta várrogasat. Sabehat gisakeahtá johte vazas. Čuoiggadan siivvut ja várdáhattan. Duos geađggi duohken oainnán juoidá lihadeame. Lahkanattan dohko gassa beziid duoge, ja bissu lea dál gárvvís báhčín ládje olgeš gieđas. Geatki lei gaikume ja gáskime bohcco oavivi, ii ge fuomášán mu.

Kommentert [H25]: Čilge mo son čuoigá. Mitalus šaddá miellagiddevaš go mii čilget mo mii dahkat juoidá. Mii galgat hábmet lohkkiiid oivviide govaid.

Kommentert [H26]: Dáhpáhus

Ja dal ledjen čuohte mehtera geatkkis eret. De njiedjalin sabehiin muohttagii, siktejin ja báhčen. Geatki njuikii bajás ja gahčai jámas dasánaga.

Kommentert [H27]: Mitalusa gelddoleamos oassi/dáhpáhus

Kommentert [H28]: Mitalus loahppá dastá manjá dan gelddoleamos oasi

(Israel Ruong, girjijis: *Boađe lohkat*. Stien ja Gaup . Fag og Kultur. 1987)

Dákkár mitalusas bohtet dáhpáhusat manjálaga kronologalaččat. Mitalusat mat dáhpáhuvvut iešguđet diliin ja doaimmain mas mii eat leat nu oahppásat fáallet midjiide odđá máhtu, vuđolat áddejumi, ja doahpagiid.

Máinnas

Lávrrahaš ja čuđit

Oktii lei muhtin gánda geas lei namma Lávrrahaš. Son lei hui vitmat, hutkái ja viššal. Siidda albmát ledje mannan bivdui ja nissonat ja mánát, ja Lávrrakaš, gii lei siidda boarráseamos gánda. Siida lei unna giláš gos olbmot ásse gođiiguin ja lávuiguin. Siidda olbmot bivde, elle ja barge ovttas vai birgejedje. Lávrrahačča siiddas ledje ráhkkaneamen johttát mearragáddái. Sii ledje leabbumin biktasiid, lihtiid ja biergasiid reagaide, njeaidimin ja čatnamin lávuid, ja čorgemin ja sohpalastimin gođiid. Gullui, reaškkas, luohti ja mánáid nihlisteamit ja stoahkamat.

Kommentert [H29]: Dábalaš vuohki álggahit máidnasa. Sáhtta leat váikko goas.

Kommentert [H30]: Máidnasa buorre karaktera. Čilgejuvvo.

Kommentert [H31]: Ii mital gosa mearragáddái

Fáhka iđistedje čuđit siidda šilljui. Čuđit ledje olbmot geaid ii oktage lean muitán ráhkistit, ja čájehit ja oahpahit olmmošvieruid ja buriid daguid. Danne sii ledje šaddan rievvárin ja olmmošgoddin. Ii oktage dieđe gos sii ledje vuolgán, ja sin giela ii ádden oktage. Sii johte ovttas ja rievvedje siiddaid.

Kommentert [H32]: Máidnasa bahás karakterat. Kontrásta

Kommentert [H33]: Čilge geat leat čuđit ja manne sii leat nu mo leat.

ČálliidLágádus

Siidda olbmot ballájedje sákka, ja muhtimat čierugohte ja čiehkádedje ja náđđo lávuide ja gođiide. Čuđit válde fánagan Lávrרהačča, ja gohččo su ofelastit (oahpistit) sin muhtin ollu stuorát siidii gos ledje ollu bohccot, riggodagat ja silbačijnat. Lávrרהaš ballái, muhto go ii lean eará ráđđi, de son lohpidii sin ofelastit. Son galggai vázzit ovddeмуčas ja čuđit galge manjil vázzit, ja su čuovvut.

Lávrרהaš lei jierbmái ja hutkái ja jurddašii mo son galgá beastit heakkas. Son dajai ja čájehii buohkaide: -Mii fertet čatnat bátti čovvje birra vai eat masse guđet guimmiid jos šaddá borga, mierká, garra dálki ja fuones siivu. -Dalle lea bahá ahte muhtin sáhttá báhcit ja láhppot ja galbmo jámas. Jo, čuđit dat gal dan áddejedje. Sii čatne bátti čavgadit buohkaid čovjjiid birra. Nu sii vázziledje.

Sii vázze mángga beaivve. Dušše muhtimin snahpastedje vurrolagaid ja borre niestti. Lávrרהaš maid oačču niestti, muđui son ii livččii veadjit joatkit ofelastit. Lei lossa siivu ja ollu muohta maid gállit. Čuđit álge mášohuddat ja jearrat ahte ii go fargga ide dat stuorra siida. Lávrרהaš gielistii ja logai: - Jo, dál fargga. Dušše dien aláža badjel vel fertet vázzit. (Nu mo váhnemat lávejit fillet mánáid go guhkki lea vázzit).

Go ledje goalmát beaivve vázzimin, de sevnjodišgođii ja biekkastii ja borgagođii. Siivu ja oaidnu hedjonii. Lávrרהaš diđii ahte sii fargga jovdet muhtin bákteravdii. Sus lei spáiddar mainna son čuovggai vai earát oidne gos son lei. Go joavddai bákteravdii, de son bálkestii dan spáidara bákteravddas vulos ja čuohtastii niibbiin gaskat bátti ja njuikii siidui. Čuđit čuvvo buolli spáidara badjel bákteravdda ja buohkat dušše danne go sii ledje čanastuvvon oktii. Nu Lávrרהaš besttii ollu siiddaid čuđiin.

Árbevirolaš máinnas

Kommentert [H34]: Sángár, gievra, gávvil, hutkái, jierbmái, ja šáigu beastit/veahkehit buohkaid

Kommentert [H35]: Dialoga

Kommentert [H36]: Magijalaš lohku

Kommentert [H37]: Gelddoleamos oassi máidnasis ja jorggehus.

Kommentert [H38]: Buot manai bures loahpas, ja buorre vuittii bahá badjel.

ČálliidLágádus

ČállidLágádus